

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 28. avgusta 2025 • Leto 35, št. 35

stran 2

**MLADE UMETNIKE V MONOŠTRU POVEZALI ČOPIČI,
GLINA IN SLOVENŠČINA**

OD ŠTEMLANJA JE MELA GLAVAU KAK MEDVED
stran 5

SKUPAJ NA POTI UPANJA
stran 6

PESEM, VINO, KEJPI
stran 7

MLADE UMETNIKE V MONOŠTRU POVEZALI ČOPIČI, GLINA IN SLOVENŠČINA

Monošter je v zadnjih avgustovskih dneh za nekaj časa postal pravo malo ustvarjalno središče. V Slovenskem kulturnem in informativnem centru Lipa je namreč potekala že 53. mednarodna likovna kolonija mladih,

spoznavala likovno ustvarjanje – od prvih skic pa vse do končne postavitve razstave. Druga skupina pa je pod spretnimi rokami lončarja Štefana Zelka odkrivala skrivnosti gline. Iz preprostega materiala so

Med tradicijo in sodobnostjo

Čeprav bi marsikdo pričakoval, da mlade bolj pritegnejo moderne tehnike, kot je recimo digitalna fotografija, je ravno nasprotno, je povedala mentorica Tina Rajnar. Otroci so namreč z večjim zanimanjem segali po tradicionalnih metodah slikanja, manj jih je zanimalo fotografiranje. »Želela sem, da spoznajo celoten ustvarjalni proces, od prve skice do končnega izdelka,« je dejala in dodala, da jih je pri tem spremljala velika motiviranost in radovednost.

Ustvarjanje, izleti in prijateljstva

Kolonija pa ni bila namenjena le umetniškemu delu. Popoldnevi so minevali ob odkrivanju Porabja in Pre-

sem oblikovala ptičko,« je navdušeno povedala Neža Tarhaniš iz Vuzenice, ki se je kolonije udeležila prvič.

mladih, ki je danes vse redkejša. »Pomembno je, da vsi govorijo skupni jezik – slovenščino – in da ob tem utr-

jujejo svoje znanje. A nič manj nista pomembna druženje in občutek, da se med bivanjem v Porabju res dobro počutijo. Želimo si, da bi se čez leta spomnili in rekli: 'Jaz sem bila enkrat v slovenskem Porabju, tam sem se imela zelo lepo.' Prav ti lepi spomini so tisto, kar ostane za vedno,« je dodala

Mednarodna likovna kolonija mladih je potekala v Monoštru med 17. in 22. avgustom.

ki jo je pripravila Zveza Slovencev na Madžarskem. Pet dni je ustvarjalno energijo

nastajale prave umetnine, med njimi celo piščalke, ki so otrokom še posebno pri-

Udeleženci, spremljevalci, mentorji in organizatorji pri Tromejniku.

oddajalo 17 otrok iz Porabja, Slovenije, Avstrije in Italije. Osnovnošolci od 5. do 9. razreda so se skupaj učili, ustvarjali in spletali nova prijateljstva.

Dve delavnici, nešteto idej
Udeleženci so se razdelili v dve skupini: ena je pod mentorstvom Tine Rajnar

rasle k srcu. Po nekaj dneh sta se skupini zamenjali, tako da so vsi spoznali tako risanje in slikanje kot gnetenje gline.

»Ko dobijo glino v roke, jih preprosto prevzame,« je povedal Zelko, ki že desetletja vodi podobne delavnice v Sloveniji in Porabju.

kmurja. Mladi so obiskali Tromejo, Muzej Avgusta Pavla v Monoštru, baročno cerkev in svetlobni križ v Sakalovcih. In ko so odložili čopiče in glino, so prosti čas izkoristili tudi za šport, druženje in nova prijateljstva. »Najbolj mi je bilo všeč, da smo lahko sami izbrali, kaj bomo naredili iz gline. Jaz

Likovno ustvarjanje na prostem

Povezovanje mladih Slovencev

Sekretarka ZSM Biserka Bajzek je ob koncu kolonije poudarila, da je namen kolonije večplasten: »Kolonija že več kot pol stoletja združuje mlade iz različnih držav, ki s tem utrjujejo znanje slovenskega jezika, spo-

Bajzekova.

Petdnevno druženje so mladi ustvarjalci končali s postavitvijo razstave v Slovenskem domu v Monoštru. Med pisanimi risbami, slikami in izdelki iz gline so obiskovalci lahko začutili ustvarjalno energijo, ki je nekaj dni povezovala otro-

Likovna kolonija se je končala z razstavo del v Slovenskem domu.

znavaajo Porabje in obenem krepijo čezmejne vezi.»

Razstava kot pika na i
Biserka Bajzek je poudarila tudi, da je bistvo kolonije prav čezmejno sodelovanje

ke iz štirih držav. In prav ta energija je tisto, zaradi česar se kolonija že 53 let prenaša iz države v državo in še vedno ohranja svežino.

Vida Toš

Prekmurski Eifflov stolp praznuje 10-letnico

Pred desetimi leti je sredi Lendavskih goric zrasel stolp Vinarium – jekleni velikan, ki s 53,5 metra višine

je gonilo turističnega razvoja Lendave in okolice, saj je spodbudil nastanek novih vinskih poti, domačih kulina-

stavo o zgodovini stolpa in pogledih, ki jih razkriva. Ob obletnici je zaživel tudi Vinarko, maskota Vinariuma. Gre za lik vilinca, ki izvira iz knjige avtorice Miše Gerič Špacapan.

Razgled nad obzorjem

Stolp Vinarium, ki ga imenujejo tudi panonski svetilnik ali pa pomurski Eifflov stolp, stoji v Dolgovaških goricah sredi Lendavskih goric na nadmorski višini 302 metra. Stolp omogoča razgled v štiri države, arhitekta Oskar Virag in Iztok Rajšter iz biroja Vires sta ga ustvarila s kombinacijo jekla in armiranega betona, ima devet nadstropij in pritličje.

Odprtje, ki je preseglo pričakovanja

2. septembra 2015 so stolp uradno odprli minister za zunanje zadeve Karl Erjavec, lendavski župan Anton Balažek in madžarski gospodarski minister Mihály Varga. Sprva so pričakovali 30–50 tisoč obiskovalcev letno, a je že v prvem letu obisk presegel te številke. Na leto ga obišče skoraj 100 tisoč ljudi.

Število obiskovalcev kot merilo uspeha

5. oktobra 2016 je tako Vinarium obiskala 100.000 obiskovalka, upokojenka Olga Maučec, v spremstvu društva upokojencev Bakovci. Podžupan Franc Horvath je ob tem poudaril, da je stolp zgodba o uspehu in izvrsten arhitekturni ter turistični projekt. Do septembra 2017 je bilo obiskovalcev 200.000, do novembra 2018 pa že 300.000.

1. maja 2019 so z 2.221 prodanimi vstopnicami dosegli dnevni rekord, do konca av-

gusta istega leta pa je stolp obiskalo več kot 375.000 obiskovalcev. Marca 2020 so presegli 400.000 obiskovalcev, 2. septembra 2020 pa so ob peti obletnici otvoritve zabeležili več kot 446.000 obiskovalcev. Avgust 2020 je bil najbolj obiskan mesec s 18.246 prodanimi vstopni-

zabne razglede na vinorodne griče, lokalne vinograde in prekmursko kulinariko. Vinarium ni le turistični cilj – je ikona, ki povezuje ljudi, zgodbe in pokrajino v enem čudovitem pogledu.

Pogled naprej

Vinarium danes ni več samo

Razgledni stolp Vinarium letos praznuje deseto obletnico.

kraljuje nad pokrajino in s svojega razglednega vrha s pogledom objema kar štiri države. Od takrat je postal simbol Lendave, turistični magnet Prekmurja in priljubljena izletniška točka za domačine in obiskovalce od blizu in daleč.

Ob 10-letnici se domačini z veseljem spominjajo trenutka, ko so prvič stopili nanj. "Ko se povzpneš na vrh, imaš občutek, da se dotakneš neba. Hkrati pa vidiš, kako majhni in povezani smo – Madžarska, Hrvaška, Avstrija in Slovenija v enem samem pogledu," pravijo obiskovalci.

Zgodba o uspehu

Od odprtja leta 2015 do danes je stolp obiskalo že več kot 740.000 obiskovalcev. Postal

ričnih ponudb in nastanitev. Župan Janez Magyar ob jubileju poudarja: "Vinarium ni samo razgledna točka. Je dokaz, da znamo v Prekmurju sanjati in sanje tudi uresničiti. Povezuje ljudi, daje delo domačinom in prinaša ponos regiji."

Praznovanje obletnice

Ob desetletnici se je občina Lendava odločila, da v sklopu tradicionalnega festivala Vinarium pripravijo tudi praznovanje 10. rojstnega dneva stolpa Vinarium. Tako med 2. in 6. septembrom pripravljajo ob stolpu pester program: ogled stolpa in okolice, tudi brezplačne vstopne, pa številne glasbene in kulturne dogodke, pakušine dobrot in vin domačih vinarjev ter tematsko raz-

Predstavitve Festivala Vinarium

cam. Jubilejni polmilijonti obiskovalec je stolp obiskal septembra 2021.

Gradnja – od načrta do nepozabne ikone

Stolp so začeli graditi 13. januarja 2015, končan je bil julija istega leta. Glavni izvajalec je bil SGP Pomgrad skupaj s podjetjem Nafta strojna za jeklene konstrukcije in Mobitexom z izvedbo jeklene konstrukcije. Sprva so razmišljali, da bi bil višji, a so se na koncu odločili za 53,5 metra. Stolp je stal skoraj 1,8 milijona evrov, od tega je bilo 950.000 evrov iz Evrope, preostanek pa je prispevala Občina Lendava, ki je tudi lastnik.

Vinarium – simbol Prekmurja

Stolp Vinarium je postal simbol regije, ki združuje naravne lepote, kulturno dediščino in sodobno arhitekturo. Obiskovalcem ponuja nepo-

turistična zanimivost, temveč prostor srečevanja, simbol odprtosti in povezanosti. Občina in turistične organizacije obljublajo, da bo stolp še naprej rasel; ne le v višino, ampak vsebinsko. Načrtujejo še več dogodkov, zanimivosti in prireditev, ki bodo povežale domačine in goste.

"Ko se povzpnejo na Vinarium, ne gledamo le v daljavo, ampak tudi v prihodnost," je ob jubileju še dejal župan Magyar, ki si prizadeva, da bi na stolp iz središča mesta vozila gondola. Zaenkrat to ostaja le pri ideji. Magyar pravi: "Gondola za zdaj čaka na ustrezen razpis za sofinanciranje. Središče mesta bi povežala s stolpom, zmanjšala prometne obremenitve okolice ter omogočila daljše zadrževanje turistov v mestu, hkrati pa prinesla nove priložnosti za lokalne gostince in vinarje," je še dodal Magyar.

Vida Toš

NASLEDNJE LETO BOMO SPET PRIŠLI!

Kot vsako leto je tudi letos prebivalce Slovenske vasi čakalo veliko programov. Julija smo praznovali predajo prenovljene stavbe kulturnega doma, organizirali smo 2. družinski dan in prijateljsko srečanje, toda najpo-

Skupni ples s trebušnimi plesalkami

membnejši program je potekal 17. avgusta 2025, saj so nas obiskali ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami iz Hiše Previdnosti MMSZ – Ivánc. Stanovalci te ustanove so nas prvič obiskali leta 2019 in veseli smo, da jih je vsako leto več. Letos jih je bilo čez 60.

Priprave na ta posebni dan so potekale že dolgo. Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pomagali pri nabavi temeljnih sestavin, postavitvi šotorov, razvrstitvi miz in embalaži za tombolo. Na težko pričakovanem dnevu so vaščani začeli že zelo zgodaj lupiti zelenjavo, pogrinjati mize in pripravljati limonado. Naši gostje so prispeli ob 8.30, z velikim veseljem in navdušenjem so izstopili iz avtobusa. Hladna limonada, okusni sendviči in številni programi so jih že čakali, dopoldne pa na igrišču različne igre, ogledali so si na-

stop trebušnih plesalk, največje presenečenje pa so bili motorji skupine Vikings of West MbK, na katere so lahko tudi sedli. Medtem ko so se zabavali, smo mi pripravljali kosilo. Za več kot 100 ljudi smo kuhali mesni sata-raš, divjačinski in fižolov golaž ter čili s fižolom, za sladico pa pekli palačinke. Čeprav so stanovalci pojedli kosilo, so izjavili, da si naslednje leto želijo dunajski zrezek.

Popoldne smo stanovalce poskrbeli z glasbenimi programi. Najprej je skupina Anban-

dln igrala različne tuje popevke, nato so s pomočjo Richárda Domjána slišali madžarske zabavne pesmi, na katere so tudi plesali. Vrhunec dneva je bilo žrebanje tombole, pri katerem so vsi prejeli darila. Dan je hitro minil, naši gostje so se poslovili s težkim srcem.

Kot vsako leto smo tudi letos prejeli veliko darov in pomoči. Zahvaljujemo se vsem monoštrskim organizacijam, samoupravam, podjetjem in trgovinam, ki so s svojimi donacijami prispevali k organizaciji tega dneva. Nabralo se je veliko daril in peciva, zato smo lahko pripravili spominke tudi za druge stanovalce ustanove.

Ni naključje, da v svojih člankih vedno poudarjam, kako sem ponosna na svojo vas in skupnost. Letos se je spet pokazalo, da ljudje, če je treba, stopijo skupaj in ustvarijo odlično ekipo. Vsi so pozabili na svoje težave in probleme in se osredotočili na to, da bi bil ta dan čaroben in nepozaben. Vsi so k temu prispevali z veliko odločnostjo in predanostjo ter uspešno izpeljali dan. Vsako leto vedno več ljudi želi pomagati, upa-

Gostje so z veseljem skočili na motorje, ki so jih navdušili.

mo, da bo tako tudi v prihodnje. Največje veselje pa je, da so se naši gostje imeli lepo. Svojo hvaležnost so izrazili s plesom zumba in okrasnimi kamni, na katerih je bilo napisano: »Hvala lepa!«. Čeprav se tega ne zavedajo, so ljubezen, spoštovanje in hvaležnost, ki nam jih izkazujejo, vredni veliko več kot katero koli darilo. Komaj čakam na novo srečanje, saj so nam obljubili: »Naslednje leto bomo spet prišli!«.

Dóra Doszpot

Pod Srebrnim brejgom ...

... mlajši več v šaulaj nedo smeli čedne mobilne telefone meti. Dugo se je od toga gučalo, že po tej, gda so nin 10 lejt nazaj tau v nemški šaulaj naprajli. Nauve regule eške neka kcu majo. Školniki do leko nut v turbe od mlajšov gledali, če kaj dozapovejdanoga v šaulo prinesejo. S tej aj bi se v šaulaj vekši red naredo. Ovak pa je že dolgo poznano, kak čedni mobilni telefoni mlajše »kvarijo«. Vse bole se leko vidi, ka mlajši vse menje vejo na rokau pisati. Tudi zgučavajo se vse menje, tau prejk mobilni telefonov delajo. Pa eške neka se godi, mladi preveč vörvlejo tistomi, ka vse se tam nut v mobilni telefonaj leko najde. Ka iz toga vöpride, samo črno kroniko trbej tapresteti.

Eške več pa nisterni do mogli pejneze šteti. Tiste pejneze, ka do ji za vodau mogli plačati. Steri dosta vode »ta vlegejo«, do nejnormalno mogli plačati. Glavaši gučijo, ka za nikšne nau-

Janja Garnbret za trno humano žensko vala. S svojim delom je nej samo gnauk pokazala, kakšo velko srce ma. Eške več pa s svojim tejlom leko naredi. V tej humanitarnoj akciji je v 24 vör aj po 100 ovakši potaj na vrek prišla.

ve porcije néde. Tomi se vodna pravica pravi. Nut v tau »pravico« spadnejo: steri na velke paula polejvajo, fabrike piva, kopališča pa toplice pa tak naprej pa tak tadale. Bole včeno se tomi povej: voda za tehnološki nüc. Takše je EU Sloveniji že leta 2008 zapovedala. Drugo leto do se pejnezi začnili po-bejrati. Nistrni so že takzване informativne račune daubili. Pa se za glave držijo. Zavolo toga vse bole dragše grata. Tau je logično, ovak ranč ne more biti. Eden velki pavar, steri svojo zemlau mora zalezjati, je pito: dobro, mi tau plačamo, depa, kama do tej pejnezi šli. Na drugom kraji pa znauva EU stodji. Če se tau nej bi naprajlo, Slovenija bi dosta menje pejnez iz takzvanoga kohezijskoga fonda dobila.

Od vcejlak ovakši pejnez pa najbaukše na svejti Janja Garnbret brodi. Cejli 24 vör je po stejni plejzdila. S tau akcijov se na velke pejnezi vküper nabejrajo. Te pejneze mladi športniki iz socialno bole lagvo stoječi držin dobijo. Vküper z njau so se vnaugi šampioni pa šampionke najšli, ka mladim, bodaučim športnikom pomorejo. Janja tak pravi, ka socilani status ne sme mladje na športnoj pauti dojstavlati.

Srebrni brejg bi tö škeu, ka po njem bi stoj plezo. Depa na njem nika takšnoga nega. Zagnauk eške nega.

Miki Roš

Jožica Jelen – gorička Sobočanka

Od štemplanja je mela glavau kak medved

Jožica Jelen, stera se je v mladi lejtaj ške Števančec pisala, je gorrasla v Soboti.

»Prva smo živeli vküper z očovo velko tišlarsko držino. Samo eden od stricov se je odselo v Kanado, drugi pa so ostali

mestaj. Oča Džauži, steri se je v glavnom s tišlarskim delom spravlo, je biu tüdi gasilec, tak ka je tüdi Jožica sledkar bila gasilka.

Po zgotovljeni osnovni šauli je prva stejla titi na srednjo

dem ta prednje pitat, če koga nücajo. In tak sam tüdi napravila. Pa so pravli, ka rejsan nekoga nücajo. Na moje pitanje, gda leko pridem delat, so pravli, ka leko že včasi začnem. Tak sam te mlejko in krü, po steriva me je mati poslala v bauto, ranč več nej domau odnesla. Gda sam domau prišla, sam zavolo toga bila kregana od nje,« se s smejom na lampaj svojoga prvoga delovnega dneva spominja sogovornica in ške cujda: »Tau so bili cajti, gda je trbelo gezero pa gezero dokumentov poštemplati, tak ka sam mejla že glavau kak medved, gda sam z dela domau prišla, vej pa je tau fejest rugatalo.«

V službi je spoznala tüdi pojba, s sterim sta sicer nej ostala dugo vküper, sta pa na svet spravila čerko Matejko, »stera je letos proslavila abrahama, ges pa mo letos tüdi imela okrauglih, in tau 70. let.« Gda je bila čerka stara dvej leti pa pau, je Jožica spoznala svojoga moža, Prleka Mirkoja: »Tüdi naša držina se je večkrat selila po Soboti. Gda je čerka odišla v Maribor, gé se je šaulivala za frizerko, pa smo v Martinji küpili ške en stari ram in smo ga začnili pomalek prenavlati. Gda je mauž v penzijo prišo, je vsakši den šau gor na Goričko, ge sam pa ške v službo odila in sam ga vsakši den doma v Soboti čakala. Malo sam nje mi mrnjavila, ka je nej fajn, ka me telko cajta pisti samo doma. On pa je pravo, ka gé na Goričkom furt kakše delo, pa ka njemi je tam tak fajn. En cajt so k njem tüdi autone vozili popravlat, tak ka se je te ške tam s tem spravlo. Te pa je meni samo gnauk prej prišlo tau, ka smo se vsakši petek gor vozili, v nedelo pa nazaj v Sobotu. Furt je trbelo pakivati gvant in gesti, pa sam en den

samo možej pravla, ka mi tau folga in ka mo se gor odselili. In tak je te tüdi bilau.«

Mirkoja, steri je biu tüdi moto-

tam lejko štela. Odila sva tüdi na veteranska motoristična srečanja po celi Sloveniji, na Rovaško, dostakrat sva šla tüdi

Jožica, gda je ške bila mala baba

doma v Prekmurji. Dostakrat smo se selili, tak ka smo nikdar nej meli svojoga rama, liki smo furt v arendo vzeli kakšo stanovanje. V naši držini smo bili štirge, samo ka je moja leto dni mlajša sestra Silva, gda je mela samo štiri leta, na žalost mrla. Mela je meningitis, tau

medicinsko šaulo, te pa se je vseeno odlaučila, ka de šla na Ptuj, v dvoletno administrativno šaulo: »Tak je bilau, ka sam stejla malo vkraj od dauma titi, pauleg toga je na Ptuj šla tüdi moja sestrična pa sam te ške ges šla. Prvo leto sam živela v dijaškom daumi

Vesela je bila dara, steroga ji je prineso Dedek mrz.

pa so tistoga cajta nej ške tak znali vračiti kak bi trbelo, nej so meli ške pravoga vrastva,« je prva raztolmačila sogovornica in cujdala, ka je mati Marija, stera je v prekmurski glavni varaš prišla iz Būdinec, prva delala v špitali kak strežnica, po tistom pa je pucala na več

na Ptuj, v drugom razredi pa sam se te rajši s cugom vozila iz Sobote.«

Brž po tistom, ka je šaulo zgotovila, je dobila službo in tau v Službi družbenega knjigovodstva v Soboti. »Mela sam eno poznanko, stera je tam delala, pa mi je pravla, ka aj naj samo

Jožica Jelen pred svojim ramom v Martinji

ristična legenda, na žalost že skor deset lejt nega več med nami: »On je biu mehanik, rad je autone pa motore šrajfo, v

na Vogrsko.«

Jožica Jelen pravi, ka fejest rada žive v Martinji, vej pa »sam tü na svojom in se leko sama

Z možom Mirkojom sta radiva odila v Porabje. Bila sta tüdi na borovom gostüvanji na Gorenjem Seniki.

mladij lejtaj pa je rejsan tüdi dirko z motori. Prva je v eni firmi delo, sledkar pa je svojo delavnico goraudpro. Gda so v Mačkovcaj progo za motokros redili, je tüdi biu pauleg. Gda se je gnauk redno vküspotro, pa je enjo dirkati in je samo ške mlade včiu.« Z možom sta rada odila tüdi v Porabje, gé so ga lidge tüdi poznali. Ovači pa sta se tüdi s starim motorom dosta vozila okauli: »Skor vsakši konec kedna sva se kama pelala. Ge sam lepau v prikolici sedela, tak ka me je nej bilau straj. Ške novine sam

za sebe pobrigam. Fontoško je tüdi tau, ka pauleg mene dobri lidge živejo in mi pomorejo, če trbej. Letos, gda sam bila betežna in sam s špitala domau prišla, so mi sploj fejest pomagali. Pauleg toga mam trno rada naravo, rada sam zvüna, tüdi v gauško rada dem grbanje brat. Mam tüdi en mali gračenek, z viskimi gredami. Rejsan si ne predstavlam, ka bi me nikak zdaj nazaj v Sobotu spakivo.«

Silva Eöry
Kejpi osební arhiv
Jožice Jelen

OD SLOVENIJE ...

Slovenija z eno najvišjih gospodarskih rasti na evrskem območju

Slovenija je v drugem četrtletju letos zabeležila eno najvišjih gospodarskih rasti med državami evrskega območja. Bruto domači proizvod (BDP) je zrasel za 0,7 odstotka, predvsem zaradi večje zasebne porabe. Ta se je povečala za 3,6 odstotka – ljudje so več zapravljali za storitve in nakupe na domačem trgu.

Na rast so vplivale tudi naložbe, zlasti v gradbeništvo, medtem ko je izvoz upadel, uvoz pa se je povečal. Negativni tok se kaže tudi na trgu dela, zaposlenost se je v primerjavi z lanskim letom zmanjšala za 0,4 odstotka, največ v predelovalni industriji in gradbeništvu. Vlada ob teh številkah govori o uspehu in si obeta nadaljevanje rasti, bolj previdni pa so ekonomisti. Opozarjajo, da je prihodnji razvoj odvisen od razmer v svetu in trgovinskih partnericah Slovenije.

Mladi Slovenci na družbenih omrežjih bolj aktivni od povprečja EU

Skoraj vsi mladi v Sloveniji med 16. in 29. letom so lani vsak dan uporabljali internet, kar 91 odstotkov pa ga je uporabljalo za družbena omrežja. To je nekoliko več od povprečja Evropske unije, ki znaša 88 odstotkov, kažejo podatki Statističnega urada ob mednarodnem dnevu mladih, 12. avgustu.

Pretok videovsebin na zahtevo je leta 2024 spremljalo 69 odstotkov mladih (v EU 72 odstotkov), tretjina pa je poslušala ali prenašala podkaste – manj kot v EU, kjer je delež 40 odstotkov.

Mladi v Sloveniji predstavljajo vse manjši delež prebivalstva. Na začetku leta 2025 jih je bilo 323.430, kar je 15,2 odstotka vseh prebivalcev – za 7,3 odstotne točke manj kot leta 1991. Največji delež mladih živi v osrednjeslovenski regiji (17,5 odstotka), najmanjši v pomurski (12,5 odstotka).

Na trg dela je lani prvič vstopilo 25.000 mladih, od tega 1500 kot samozaposleni. Več kot dve tretjini jih je prvo zaposlitev dobilo za določen čas.

Pohod po Marijini poti

SKUPAJ NA POTI UPANJA

V duhu Marijinega praznika je bila pod vodstvom župnika Dejana Horvata tudi letos organizirana Marijina romarska pot iz Markovcev v Monošter. 16. avgusta se je več kot 30 romarjev zbra-

krošnjami znamenitega hrasta – simbola vztrajnosti in življenja, ki nas vedno znova napolni z mislijo, da smo skupaj močnejši. Pred našim ciljem smo se ustavili v Slovenski vesi in nato na-

Letos sem se prvič podala na romarsko pot, ocenila sem jo na približno 18 kilometrov – a občutek je bil,

so se izjemno potrudili – pristrčno so nas sprejeli s kulinaricnimi dobrotami in osvežilnimi pijačami, ki so

bile več kot dobrodošle v hudi avgustovski vročini. Najlepše se jim zahvaljujemo: »Baug plati vsem.«

Naš voditelj, župnik Dejan, nas je z duhovnostjo navdihnil in pot napolnil z enkratno duhovno hrano, tako da smo se lahko globlje zamislili o upanju in sanjah ter ostali povezani v medsebojnem

Začetek skupne poti v Markovcih

lo z obeh strani meje, tako z Goriškega kot iz Porabja, s skupnim ciljem, da prehodimo pot upanja, ki nas je vodila v medsebojnem spoštovanju, tišini in pogovoru. Skupini romarjev se je na

daljevali pot do monoštrske baročne cerkve.

Vrhunec oziroma sklep našega skupnega romanja je bila dvojezična maša, ki jo je vodil župnik Dejan Horvat. Na sveti maši so bili tudi

Romarji z obeh strani meje v Sakalovcih

vsaki postojanki pridružilo več in več vernikov, tako da je na koncu pot končalo približno 50 romarjev.

Izhodna točka je bila kapelica v Markovcih, od katere smo krenili proti Verici do naše prve postojanke. Pot smo nadaljevali skozi gozd proti Sakalovcem. V gozdu smo si vzeli čas, da se povežemo v skupni molitvi pod

monoštrski župnik Peter Déri, gornjeseniški župnik Tibor Tóth in stalni diakon Róbert Császár, ki so s sodelovanjem pričarali prav posebno bogoslužje. Župnik Dejan je izrazil globoko hvaležnost za podporo romarjem in poudaril, kako pomembno je prijateljstvo med navzočimi božjimi služabniki.

Tudi sestri Rita Grédlics-Kosi in Bernadett Grédlics sta se podali na pot.

kot da je minila v trenutku. Pot je res hitro minila, niti za hip mi ni bilo dolgčas in niti pomislila nisem, kdaj bo konec. Mama, botra, sestra in sin so jo že večkrat v celoti prehodili, njihova

spoštovanju in miru. Ta romarska pot je bila več kot samo hoja. Bila je priložnost za stik – s samim seboj, z drugimi in mirom, ki ga v vsakdanjem tempu pogosto spregledamo.

Postanek je bil tudi pri razglednem stolpu na Verici.

vztrajnost in zvestoba so me navdihnili, da sem se letos pridružila tudi sama. Romarji z obeh strani meje smo se prijetno družili, se pogovarjali in resnično začutili, da smo vsi del brezskrbne skupnosti. Naši gostitelji na vseh postajah

Vabim bralce, da se nam na poti pridružite ob naslednji priložnosti, če vam čas in želja po miru ter poslušanju tišine to dopuščata. Naj ta pot ostane navdih za vsakogar, ki išče upanje in skupnost.

*Besedilo Rita Grédlics-Kosi
Foto Vlasta Sukič*

PESEM, VINO, KEJPI

Sodišinčar Štefan Hauko je priznani (elismert) malar, šteri je študejro na Akademiji v Lüblani pa jo je končo leta 1966. Najoprvin je biu restaurator v Narodnoj galeriji v Lüblani pa je daubo nagrade že v prvij letaj svojoga delovanja. Z drugimi malarskimi kolegami kak Ladislav Danč,

vidi na njegovij kejpaj, štere so vödjali 19. avgusta na razstavi v püngradi Vrt spominov in tovarištva v Petajncaj.

Štefan Hauko je nejdavnik dopuno starost devetdeset lejt. Na razstavo je nej mogo priti zavolo žmečave s svojim zdravjom. Razstava je bila vküppovezana z dogodkom

Franc Mesarič pa Lojze Logar je biu v skupini DHLM (Danč-Hauko-Logar-Mesarič). Žau, uni so že vsi spomrli, samo Hauko je edini živeči član.

Haukojovo delo je ocenjuvo künstlarski zgodovinar (művészettörténész) Franc Obal, šteri je biu inda direktor Pomurske galerije v Soboti. Na prvij Haukojovij kejpaj lejko občütimo metaforično preobrazbo form v človöškij podoubaj združene človöške figure pa krajine. Figure, štere so pod oblakami, v travi, v müzgi. Takše stvari so predstavljali tej kejpaj kak žmečave v deli ali pa samoto.

Sledkar je namalo Hauko kejpje s panoramskimi pogledami na mörsko krajino, šteri odprejo mesto krajine v globočino cilau do horizonta pa ešče dale v nebo. Takši pogledi odkrivajo düja malarovoga romantično doživetoga odnosa (viszony) do panonskoga kraja. V njegovom naznanili (üzenet) se vidi prikrita sküšnja pogübe, rüšenja idilike arhaičnosti pa slobode prvotnosti (eredetiség).

Gnesden se Hauko dosta spravlja s samotov. Tau se

v püngradi, šteri je noso naslov Dnevi poezije in vina v Petanjcih. Razstava pa nosi naslov »Samota«, gé lejko vidimo akvarele, na šterij malar razisküvle občütja samote, osamlenosti pa konca žitka. Tej kejpaj so bili namalani, kda je covid virus odo po cejlom svejti: dosta lidj je mrlo, drügi so se pa morali zaprejt v svoje iže, komaj so mogli ojdti vö.

Na razstavo je prišla ministrica za kulturo Republike Slovenije dr. Asta Vrečko. Tam so bili ešče žipan občine Tišina Franc Horvat, ekonomist Ernest Ebenšpanger in pravnik pa diplomat dr. Marjan Šiftar.

Ministrica Vrečko je povejdala o kulturi Prekmörja, ka je v križišči, gé so se mejšale drüge kulture. Itak lejko pravimo tau v gnešnjij dnevaj. Ministrica je pravla, ka se rada vrača v Prekmörje. Misli, ka je gvüšno, ka ma vsakša krajina svojo zgodovino pa kulturo, Prekmörje je nekak tak izjemno (kivételes) s svojimi zmožnostami, kà je bilau naslejdne prikapčeno k matici. Vsi, šteri tü živejo ali pa so odišli s toga kraja

tak kak künstlari, muzikanti, pisateli, vsigdar nosijo v srcaj tau panonsko düšo. Vsi pa znajo, ka je zaščitni znak (védjegye) prekmörške kulture prekmörščina, štero ministrica tüj ma za kniževni gezik.

Po odprtji razstave je prišlo na rejd štenje pesmi, štere so goršteli pesniki iz Slovenije pa Hrvaške. Tau ekstra prireditiv (rendezvény) je vodila slovenska pesnica pa prevajalka Kristina Kočan. Pauleg toga so lejko poslüšali gostje

muziko od moškoga vokalnoga kvinteta Aeternum.

Udeleženci branja so bili: pesnica Kristina Hočevar (Slovenija), štera ma že sedem zbirki pesmi, štere so prevedene v petnajset gezikov. Olja Savičević Ivančević (Hrvaška) je pisatelca pa pesnica, stera se je narodila v Dalmaciji. Dobila je že dosta nagrad za svoje romane pa pesmi, zatok je gnes ena od najvažnejšij sočasnij hrvaškij avtoric. Hrvaški urednik, pesnik pa pisatelj Miroslav Mićanović se je narodo v Bosni. Njegva dela so prevedli v slovenski, ukrajinski, vogrski, španski, nemški pa angleški gezik tüj. Hrvaška pesnica pa dramatičarka Monika Herceg je doma znana feministka (odliküvana je z nagradov Pogumne ženske) pa urednica pri založbi. Njena dela so tüj prevedli v več kak dvajsti gezikov, z ništernij pa so napisali radijske igre. Na dogodki so povejdali,

ka zdaj piše svoj prvi roman. Aleš Mustar (Slovenija) je pesnik pa prevajalec, dobro pozna romunsko kniževnost. Prevedo je že več kak tresti del pa je biu dramaturg v gledališči tüj.

Pozvali so tüj pesnika Milana Deklevo (Slovenija), dapa un je nej mogo priti.

V petajnskom püngradi je tau nej prvi pesniški dogodek. Štenje je eti tüj pokazalo mauč literarnoga prevajalnja, štero je lejko šker za nekšo takšo mednarodno po-

gučavanje pa lejko povezüvle narode skaus rejči kulture.

Žipan Franc Horvat pravi, ka je Štefan Hauko njigvi časti občän, na šteroga so fejest ponosni. Vküper s Šiftarovov fundacijov so napravli razstavo njegovij kejpov v püngradi, njim pa je pri tejm pomago Franc Obal, dogodek pa so povezali s pesniškov delavnicov, pri šteroj je sodelüvala Beletrina, štera je zavod za založništvo (könyvkiadás). Dnevi poezije in vina so se nej zdaj začnili, tau je že vejndrik peti ali šesti večer tü v Petajncaj. Glavna posebnost (különlegesség) zdajšnje prireditve, ka se go je udeležila ministrica dr. Asta Vrečko. V lajnskom leti pa so bili gosti iz Južne Koreje.

Na konci so pripravili gostom malo pitija pa gestija, etak so lejko kuštali vino, štero so prinesli z klejti pisatelja Miška Kranjca.

Akoš Anton Dončec

... DO MADŽARSKE

Za ognjemet bi porabili manj denarja

Madžarska družba je ob vsakoletnem praznovanju 20. avgusta – ob obletnici ustanovitve države, ki se je zdaj razširilo že na več dni, razdvojena. Najbolj sporen je ognjemet, ki velja za vrhunec dogodkov ob dnevu svetega Štefana. V 30-minutnem programu je bilo na 5-kilometerskem odseku ob Donavi 46 tisoč pirotehničnih efektov. 61 odstotkov ljudi meni, da ni v redu, da Madžarska dan ustanovitve praznuje vsako leto z obsežnim ognjemetom, le malenkost več kot tretjina (35 odstotkov) se strinja s spektakularnim in glasnim praznovanjem. To je pokazala reprezentativna anketa, ki jo je izvedel inštitut Publicus. Podporniki vladne stranke so veliko bolj navdušeni od povprečja: 72 odstotkov jih podpira organizacijo ognjemeta, medtem ko se s tem strinja le 17 odstotkov opozicijskih volivcev. Za izvedbo programa ob dnevu svetega Štefana je letos skrbelo podjetje Lounge Event, za dogodke je lahko porabilo 10,9, za sam ognjemet pa 3,6 milijarde forintov. Po anketi Publicus osem od desetih ljudi meni, da je ognjemet predrag, milijarde, porabljene za to, bi bilo bolje porabiti drugje.

Torta države

Torta države je letos postala nekoliko nenavadna, saj so organizatorji letošnje tekmovanje posvetili jubileju torte doboš. Zmagala je alternativna torta doboš – o tem je med drugim poročal InfoStart. Slaščičarji so na novo zasnovali prvotni recept, tako da so v njega vnesli tudi domače okuse. Letos res niso imeli lahkega dela: izziv „dobos torta 140“ ni zahteval le uporabe osnovnih sestavin izvirne torte – jajca, maslo, karamel in čokolada –, temveč je bilo od tekmovalcev pričakovano, da vključijo tudi okuse Karpatske kotline. Tako so med drugimi prišli v poštev žajbelj, čemaž, jerebika in kutina. Na tekmovanje je prispelo 34 tort, zmaga pa je pripadla torti DCJ STILSKA VADBA slaščičarne iz mesta Gyula.

NAZAJ K KORENINAM

Nej je bilau leko tistim Porabcom, steri so gnauksvejta zapistili svoj rojstni kraj pa s »trebūjom za krūjom« odišli z enim kufrom. Tak so nin na drugom tali sveta začniti nauvo življenje.

Depa ranč tak je nej bilau léko življenje tistim tō nej, steri so doma ostali pa so se mantrali na mali gazdijaj ali so delali v Varaši v fabrikaj. Zato, ka daleč je nišče nej prišo. Tisti, steri so odišli, so sledker že baukšo življenje meli, baukše so slūžili, depa

daum, rojstni kraj, družina, padaši so njim vsigdar falili. Tau je njé fejst težilo, ranč tak kak Jožefa Talabera, steri je v Meriko odišo pa potistim je v rojstnoj vesi, v Andovcaj obcestni križ dau postaviti. Na taum križi piše: Za zahvalo Andovčanom je dau križ postaviti Jožef Talaber iz Merike v gospodovom leti 1959.

Prejšnji keden me je z Dolenjoga Senika zvau Laci Ficzkó, če bi leko Filo mlin poglednili, domau pride njegva žlata, njegvi bratrancec iz Merike pa njim ga škejo pokazati. Kak vsigdar, zdaj sem tō pravo, naj samo pridejo. Gda sem pri mlini stano, Amerikanci so že tam bili, dejdek pa dva vnuka pa seveda Laci Ficzkó. Sta-

rejši gospaud so se že audalič smejali pa mi včasim rokau dali pa se predstavili. Otto Frank Talaber iz Andovec.

- *Dobro sem razmo, vi ste iz Andovec valaun?*

Frank Talaber z domačinom

»Tak kak pravis, do leta 1956 sem v Andovci živo, deset lejt star sem biu, gda smo odišli.«

- *Mate kakšne spomine iz tisti časov, gda ste v Andovci živeli?*

»Kak je prvin krčma bejla, v tisti zidini ozark je bilau stanovanje, tam sem se dja naraudo. Mi smo trdjé mlajši bili, ena dekla Klara, stera je že mrla, pa menši brat Frank, Franci, steri ranč tak kak dja v Chicagoni žive. Na mojo tetico Mariško se dobro spominjam pa na njeno-ga moža Jenőja.«

- *Kak so se vaš oča zvali?*

»On se je Ferenc Talaber zvau, on je fejst nej maro komuništare, ranč zavolo nje si je te tak zmislo, ka s cejlo družinov v Meriko odide. Zato, ka on je vsi-

gdar nika probo pa delo, aj nam baukše bau, tau se je v tistom starom režimi prejdñjim nej vidlo. Zavolo toga, gda je leta 1956 bila prilika, te je oča s cejlo družinov v Meriko odišo.«

- *Ka so oča delali?*

»Oča je bauto emo v Varaši, tak se je zvala ka Ernst bauta, zdaj se ta bauta tak zove, ka Non-stop bauta, tam go najdemo na kiklej, če proto Slovenski vesi demo. Po drūgi svetovni bojni je rosag (država) krajvzejo tau bauto, oča je pa za pau leta v vauzo (zatvor) mogo titi.«

- *Gde ste odišli vō iz rosaga?*

»Na Dolejnjom Seniki v Avstrijo, od tistec pa v Nemčijo, gde smo dvej leti bili v lageri pa samo potejm smo se te s šiftom leko pelali v Meriko, v New York. Oča je emo tam bratranca, steri je tam nas poisko pa te s cugom smo se v Chicago pelali. Tam so nas že čakali od matere stariške, dejdek pa baba, steri so že leta 1948 vujšli z Vogrskoga.

- *Ka so oča delali v Meriki?*

»Oča je najprvin hišnik biu, sledkar je te rame pa stanovanja obnavlo. Gda je že emo telko penez, te je kūpo stanovanje, steroga je obnauvo. Gda je s tejm zgotauvo, te je tau stanovanje vōdau z arende. Sledkar, gda je že vsigdar bola šlau, te je že cejli blok emo, gde je 20-25 stanovanj vōdavo. Oča je

leta 1998 mrau, te stanovanja še gnesden mamó, s tejm se zdaj že dja spravlam pa moja družina.«

- *Gda ste prišli najprvin domau iz Merike?*

»Najprvin leta 1961, te gda je moja baba, mati od oče mrla, depa te še samo do avstrijske granice so

Pri križi, steroga je dau postaviti Jožef Talaber. V prvoj vrsti na sredini Frank Talaber, na njegvoj pravoj strani njegov vnuk, na lejvi strani domačin iz Andovec, v drugoj vrsti z lejve Laci Ficzkó pa drugi Talaberov vnuk.

prišli stariške, od tistec so gledali pokapanje. Prejk so nej smeli, zato ka te bi je še v vauzo zaprli. Če se dobro spomnim, nikak na konci sedemdeseti lejt, na žalost moja mati je te več nej živala, sva z očom najprvin domau prišla.«

- *Gospaud Talaber, sto je vas zdaj domau sprvajo v Andovec?*

»Dva mojiva vnuka Jožef pa Natan Talaber sta zdaj name domau sprvajala. Njija fejst briga Porabje pa te korenine, odkec družina prihaja.«

- *Gda ste prajli, ka se Ta-*

laber zovete, pa vaš oča je iz Andovec, mena je včasim tisti križ prišo na misli, na sterom piše, ka ga je Jožef Talaber za zahvalo dau postaviti Andovčanom. Samo vaš oča so se Ferenc zvali, nej Jožef. Ka mislite, je leko kakšna povezava med Jožefom pa med Ferencem?

»Tak mislim, tisti Talaber, za steroga tam piše, naša rodbina mora biti, samo leko, ka ena starejša generacija, zato ka v Andovci je nej bilau tak dosta Talaberov. Probali mo malo spitavati, leko de stoj več informacij emo od tauga, sto je biu tisti, steri je te križ postavó.

- *Ka je najvejša razlika, če domau pridete, med Meriko pa med Vogrsko?*

»Prvin je velka razlika bejla, zdaj že nega taše velke razlike. Depa v tejm sva se z mojim bratrancom Lacinom Ficzkonom, steri je že odo pri nas, zmenila, ka on bi nej živo pri nas v Meriki, mi pa nej na Vogrskom. Depa on rad pride k nam, mi pa radi pridemo sé k njemi. Tak ka, hvala Baugi, obadva sva srečniva, zato ka ranč tam nama je lepau, gde živiva.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ

Gda se z Gorenjega Senika do Kuzme ide, po par kilometraj se v ves Gornji Slaveči pride. V toj vesi že dolgo, dolgo lidge evangeličanskoga vörvanja živejo. Depa svoje cerkve so

leta 1927 cerkev začnejo zidati. Že 28. oktaubra 1928 jo zgotovijo.

Cerkev je ške nej zgotovljena bila, Karl Kovač se oženi. V Gornje Slaveče Frida Ficht-

lejtaj Fridi rejsan nika nej falilo. Leko si brodimmo, ka je že v mladi lejtaj neka nut v sebe dobila, ka je v tisti časaj eške nej šega bila. Tau, ka njena mama Katica je delala. Moža

z dobrim služom je mejla, depa, delala je dokeč nej Frida na svejt prišla. Mamino delo pa življenje je njeno naturo ovakšo naprajlo, ka je nej ženska svojoga časa gratala. Tau se v njeni zrepli lejtaj eške kak pokáže.

Fichtmülleri so bogata držina bili, Jullius je nebesko dober služ emo. Depa malo po prvoj bojni mrgé, bojna pa tudi družinske pejnaze skur na nikoj deje.

Kak se tomi pravi, devalvacija je pejnaze pogejla. Katica s Frido v Grac odide. Ka je eške mejla, s tejm krčmo z več velikimi sobami küpi. Tak se zna- uva s tejm srečamo, kak smo točkar pisali. Mama Katica s svojimi rokami za sebe pa Frido dela. Nej si je nauvoga moža iskala, steri bi skrb za malo držinico emo. Frida v Graci varaško šaulo zgotovi, leta 1924 pa bautoško šaulo ranč tak. Vse tau mama Katica vöplacha. Kak vögleda, dobro sta si po tragediji pomogli. Kelko je poznano, Frida je mami pri cejlom njenom deli na velke pomagala. Zdaj že do toga pridemo, kak sta se z mladim fararom Karlom Kovačom spoznala.

Kovači so dosta spod palca meli. Tak se tomi povej, gda nekaj zavole pa eške več pejnez ma. Karlova stara mama je iz plemenite (nemes) pa bogate držine Berke prišla. Depa Karel zvün toga pri drugi evangeličanaj za pejnaze za cerkev je kaulak ojdo. Če vse tomi malo romantike damo,

je tak v krčmej Frido spozno. Kak povedjano, ne vej se, kak je bilau. Malo romantično pa

Karla navči. Tiste, v sterij je njeni mauž bože služje držo, v steri je lidi okrsto ali pa je

pokapo. Tiste rejči, v sterij se eške gnesden guči. Prve pripovejsti za nemške novine v Zagrebi pa Ljubljani piše. Mauž Karl je njeno materno rejč poštuvo, njeno literarno delo pa ranč tak. Nej njoj je silo delo, kak mujs se mora njegve materno rejči navčiti. Kelko je poznano, leta 1935 v novina Düşevni list prvi tau njenoga romana Krivda i pokaura vöpride. Vse do konca leta

Kak vse bogate varaške držine so se tudi Fichtmülleri na velke fotografejali. Tak je mala Frida vögledala, gda je nin dveji leti stara bila.

dun leko brodimmo. Mogla pa je tau velka lübezen biti, ka Frida varaško življenje za tistoga v Gornji Slavečaj vömini. Pride v ves, ka eletrike nema,

1936 so ga leko šteli. Po tom romani se Frida več doj ne stavi. Piše, skrb za sina ma, možej v cerkvi pomaga pa tdale piše. Že se tak zvane knji-

žne slovenske rejči navči, od nje duge pripovejsti že v Ljubljani leko štejo. Piše vse do svoje smrti leta 1996. Njena slegnja pripovejst leto po tejm v Evangeličanskem kalendaru vöpride; Čüdežne so Bože poti. Tau že v Maribori napiše. Tam s Karlom od leta 1983 živeta, gda je v penzijo odišo.

Za Frido Kovač Fichtmüller je prejk 250 pripovejsti ostanolo, trge romani pa eške ena drama tō. Frida je gvüšno tista ženska, ka go bole trbej spoznati pa se njoj za njeno delo na velke pokloniti.

Miki Roš

Tak gnes evangeličanska cerkev v Gornji Slavečaj vögleda. Od leta 1928 se je dosta vöminilo. Zvün cerkve je farar Kovač eške farov dau kcuji zozidati.

nej meli. Daleč so vsikšo nedelo mogli k boži službi ojditi. Vse se na velke vömini, gda v Gornje Slaveče za farara (evangeličanski dühovnik)

müller pride, družinsko ménje Kovač kcuji dobi. S tejm se v njenom življenji vse vömini, nej samo tau, ka iz Graca v malo ves pride. Frida pisati

začne. Depa sto je zaprav Frida Fichtmüller bila? 8. decembra leta 1908 je v avstrijskom varaši Leoben na svejt prišla. Njeni ata Jullius je inžinejrbu, po cejlaj Monarhiji je delo. Leko, ka ranč tak je Katarino Horvat iz Moravec (gnes Moravske Toplice) spozno. Katarina, po domanje Katica, je morala včena ženska biti. Od toga nam tau pripovejda, ka en čas je za mlajše grofa Spielberga iz Maribora skrb

Fotografija Julliusa pa Katarine je bila v Celovci (Klagenfurt) napravljena. Tau nam od toga pripovejda, ka držina se je na velke es pa ta selila. Jullius je za cesarski dvaur delo. Zmejs med prvo veliko bojno držina v Ljubljani živé.

Karl Kovač pride. Včasini se mejla.

kcuji k deli vzeme, 29. junija

Kelko je poznano, v mladi

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 17. številki Porabja, stera je vöprišla 24. avgusta 1995, je pod naslovom PODPISI ZA MEJNI PREHOD Marijana Sukič zapisala:

»2. avgusta je bila spet odprta meja - če prav le za en dan - med Verico in Čepinci. Pobuda za tokratni „dan odprte meje“ se je rodila 4. junija, ko je bila v tem letu prvič odprta meja med dvema naseljem. Tokratnim organizatorjem (Občina Hodoš-Šalovci, Zveza Slovencev, Državna slovenska samouprava) se je za zdaj pridružila tudi samouprava iz Verice. Kot kaže, so tudi oni uvideli, da bi mejni prehod prej koristil kraju s 150 prebivalci, kot pa ne, kajti lahko prinese novi utrip med tukajšnje prebivalce. In konec koncev tudi miru in nedotaknjenosti te prekrasne vasi ne bi prizadel, kajti cesta, ki vodi do meje, je daleč pred vasio. To je bil namreč nekaj časa izgovor, zakaj je lokalna oblast proti odprtju meje. Toda časi, ljudje in mnenja se spreminjajo, tako je bil dr. Zolt Talaber, veriški župan, med prvimi, ki je podpisal prošnjo, naslovljeno na madžarsko in slovensko vlado, da bi se v čim krajšem času odprl stalni mejni prehod. Listino je v enem dnevu podpisalo približno tristo ljudi, zbiranje podpisov se nadaljuje na obeh straneh meje.

Tokratno prijateljsko srečanje občanov je organizirala veriška samouprava, domačini so se res potrudili, da bi se gostje dobro počutili. Za dobro razpoloženje je poskrbel ansambel iz Čepincev. Med gosti smo srečali tudi znane obraze, nekatere župane prekmurskih občin, med njimi Andreja Gerenčerja, ki ima na tem področju veliko izkušenj, saj si je dolga leta prizadeval, da bi se odprl prvi neposredni mejni prehod med Slovenijo in Porabjem. 21. avgusta je bilo tri leta, odkar sta predsednika Madžarske in Slovenije odprla mejni prehod Martinje- Gornji Senik.«

...IN TAKO SEM ZAČEL MAŠEVATI NA GORNJEM SENIKU...

Pod tem naslovom je Ernest Ružič pisa o biseromašniku Ivani Camplini:

»Leta 1912 v Bogojini rojeni župnik in zdaj biseromašnik Ivan Camplin je izjemno prijeten in pronicljiv sogovornik; zelo rad pripoveduje in zna poslušati sogovornika. Zanj sem sicer slišal že prej, toda osebno sva se spoznala šele potem, ko je začel maševati v gornjeseniški cerkvi. „Bolj po naključju se je začelo na Veliko mašo pred tremi leti in še mašujem,“ pravi o svojem pomembnem poslanstvu med porabskimi Slovenci.

Po gimnaziji v Soboti je nadaljeval študij bogoslovja v Mariboru in bil 7. julija 1935 posvečen v mašnika. Najprej je bil kaplan in katehet v slovensko-nemški župniji Sveti Jurij v Prekmurju, od tam so ga premestili v Maribor, na ljubljanski teološki

fakulteti pa je diplomiral leta 1937. Na osebno željo je dobil dveletni dopust za pastoralno delo med slovenskimi izseljenci v Franciji, od koder se je moral vrniti zaradi začetka druge svetovne vojne. Nadaljeval je v Lendavi in 1. februarja 1941 prvič prišel v Gornje Petrovce.

Zelo zanimiva je Camplinova medvojna „zgodba“, ki bi zaslužila samostojni prispevek. Najprej so ga zaprli v vojaško ječo v Budimpešti, na koncu pa ga je iz ječe v Komáromu rešil dolenski župnik Franc Horvat. Po vojni je do leta 1977 služboval v Dobrov-

knjižnem jeziku, pa ne.” Tako so gornjeseniški verniki dobili zagotovilo, da bo prva maša za Veliko mašo (1993), tik preden so za stalno odprli mejni prehod med Gornjim Senikom in Martinjem.

„Moje doživljanje Porabja je odlično, počutim se čudovito, njihovo petje pa bi poslušal cele dneve, tako lepo pojejo. Ljudje so zelo zaupljivi, lepo se je z njimi pogovarjati. Na prvo mašo sem se zelo pripravil in vernikom povedal, da sem tudi iz Bogojine kot nekdanji župnik Jožef Košič. Želim vam pomagati, se z vami pogovarjati in biti z vami,“ razmišlja in pripoveduje o svojih vtisih.

Župnik Camplin je prepričan, da mora biti skrb za slovenski jezik in narečno besedo porazdeljena med vse, od staršev do šole in cerkve, pa tudi Slovenija bi morala storiti kaj več konkretnega pri gospodarskem razvoju narodnostnih krajev. Zlasti zato, da bi se o njej več govorilo, kot se govori o Avstriji, o nemškem jeziku zavoljo kapitala, ki prihaja v ta prostor. Ljudje bi to pomoč sprejeli, čeprav ne zgolj kot podarjen denar, marveč v obliki manjših skupnih podjetij in vlaganj, primernih za te manj razvite kraje ob meji.

„Slovenija bi se morala zavedati dolžnosti, da matični narod pomaga manjšini, ki je bila toliko časa na obrobju dogajanja in tudi razvoja. Delno se čuti ugoden vpliv odprte meje, vendar bi morali odpreti še več prehodov med Porabjem in Goričkim,“ povzame razmišljanje naš sogovornik, župnik Ivan Camplin.«

V rubriki NIKA ZA SMEJ so bralci leko med drugim prešteli:

GLAVNJIK

Etognauk je naš Andraš k svojimi padaši ušo k tomi škrklavomi Djaužini. Gda je notstauo v künjo, Djauži ranč fejšt djačko, pa se za glavau držo. Naš Andraš pa etak: »Dragi moj padaš, ka ti je pa? Ka se je zgodilo?»

Djauži pa etak: „Ka, ka? Vejš ti kakši velki kvar mam? Zdaj leko včasim küpim eden nauvi glavnjik, zatok ka se ma je eden zaub vöstrau.“

Naš Andraš pa: „Zakoj pa te trbej nauvoga küpiti. Vej pa ga eške leko nücaš.“ Naš Škrklavi Djauži pa: „Ti pa nika ne razmejš! Vej pa tau je bio sledjan zaub.“

INFORMACIJA

Naš mali Lajči etognauk pred očo stane pa ga etak pita: „Oča! Povejte mi, kelko cajt trbej k tomi, ka človek leko bogati grata?”

Oča pa: „Dragi moj sinek! Ge ti ginau ne znam povedati. Edno gvüšno znam. Po pravoj pauti de duže, dosta duže trpelo.“

Vküppobrala Silva Eöry

niku, bil za krajši čas v Ljubljani, zdaj pa živi v Martinju, od koder hodi maševati v več goričkih župnij in na Gornji Senik.

O slovenskem bogoslužju in drugih verskih obredih so se duhovniki v Martinju maja 1993 pogovarjali tudi z mariborskim škofom doktorjem Francem Krambergerjem. Zlasti zato, ker je madžarska stran dala načelni pristanek za slovenske maše in druge verske obrede v slovenskem jeziku: poroke, krste, pogrebe, blagoslovitve in drugo dovoljuje sombotelska škofija. Takrat je bilo tudi rečeno, da bodo na Gornji Senik dobili stalnega slovenskega duhovnika, ko bodo postavili novo župnišče. To se ni zgodilo, o tistih časih in pogovorih z gornjeseničani pa se župnik Ivan Camplin spominja, kako jih je povprašal, če imajo že duhovnika. Povedali so mu o svojih pogovorih s posvetnimi in cerkvenimi predstavniki v Sloveniji in na Madžarskem ter dodali, da duhovnika vseeno nimajo. „Kaj pa če bi jaz prišel?,“ jih je povprašal. Bili so nadvse zadovoljni, kajti rekli so: „Vas razumemo, tistih, ki govorijo v

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	PREKLA, FIŽOLOVKA	ODPRT PROSTOR OB HIŠI	HUDIČ, ZLODEJ	ZNIŽAN TON C	VDEVANJE	RASTLINA ALI ŽIVAL IZ EKSO- TIČNIH DEŽEL	SLOVAŠKO GOROVJE
				RAZMAH, PROSPER- RITETA							
				ATLETINJA	7						
				KDOR GOJI KROS				1			
				LEPILO NIZOŽEM, GOLMAN (EDWIN VAN DER)				CERKVENI PEVSKI ZBOR			
POMOČ: ADAMIT GAMET ISTJE LJIG	PREBI- VALEC GRAPE	PECIVO Z NADEVOM, RULADA	OBIRALEC	ČRN PRAH V DIMNIKU				ATA, OČE AMERIŠKI FILMSKI REŽISER (ROBERT)			
VELIK STRAH, ZDRUŽEN Z ODPOROM DO ČESA				ZAC EFRON	6		IL GRŠKA ČRKA	NEKDANJI MONGOL- VLADAR, ZAČIMBA IZ MORJA	3	ODPRITINA PRED KURUŠČEM KMEČKE PEČI	GOZDNO DREVO
AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (JULIA)		2						MESTO V SRBIJI			
NOVINAR IN UREDNIK ŽERDIN				STAR CITROEN				JAPONSKA RIBJA JED			
POLAVTO- MATSKA NEMŠKA PIŠTOLA, PARABELA				SPREMLJE- VALKA GOSTOV- OVCA, BACEK	8					TYRA BANKS	
PRIPADNIK SEKTE, KI SE ZAVZEMA ZA NAGOTO		9						SKUPEK VEČ ŠAŠEV		ŠPELA TRATNIK	
MANUŠA RAČA			4				MILANSKI NOGOMET- NI KLUB	5			

Končna rešitev:

1	2	3	4	3	5	6	7	8	2	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu
TV Slovenija 1 v četrtek, 4. septembra, ob 15.50.

Ponovitev magazina bo na
TV Slovenija 3 v nedeljo, 7. septembra, ob 19.30.

Oddajo si lahko ogledate tudi na spletnem naslovu:

<https://www.rtv slo.si/tv/oddaja/84>

Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored
TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
<https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

2	1	4			8					
7	3									
		8		3	7	1	6			
	4				2				7	
	7	9				5	2			
8			6					9		
	5	3	4	2		8				
							5	1		
			9			3	4	2		

NAKLJUČNA MREŽA

●	●	+	■	▲	■	▲	●	■	■
●	▲	●	▲	●	+	+	■	▲	●
+	▲	▲	+	■	▲	●	●	+	+
■	+	■	+	■	■	●	■	●	+
▲	●	+	▲	▲	▲	●	+	●	■
■	+	■	▲	+	●	▲	■	+	+
▲	▲	+	■	▲	●	+	●	+	■
▲	▲	●	■	■	+	+	▲	▲	+
+	+	■	●	+	■	▲	●	+	■
+	+	●	+	+	+	+	■	+	+

Tale ploščica je v zgornji mreži skrita
4-krat! Poišči vse štiri njene lokacije!

IZ NAŠE KÜNJE: SOČNA BRESKEV S KISLO SMETANO

Gda sam mala bila, smo s famijlo vsakšo leto šli na morje. Tau je bila za mene trno velka stvar – zvečer sam nej mogla zaspati, tak sam nervozna bila, gor pa smo stanoli vgojčno ob trej pa že v kmici šli od dauma. Mama nam je za paut pripravila sendviče s friško žemlo pa skobacanim mesaum pa smo nendri na pauti meli pravi piknik. Gda smo prišli tak daleč, ka smo zaglednoli morje, smo začnili kričati:

»Morje, morje!«

Zakoj vam zdaj pišen tau zgodbo? Zatau, ka se najbole od vsega spaumnim, ka so na

- 1 pecilni prašek
- na nožovom špici sau
- Preliv:
- 200 g kisle smetane (vrnjoga mlejka)
- 2-3 žlice cukra
- 1 vanili cuker
- 1 žlico praška vanilijovoga pudinga

Ka pa zdaj?

Najprle zaperite pa olüjpajte breskve pa na-režite 1 cm kuste šnite.

Djajca, cuker pa vanili cuker zmiksajte, dok-leč ne grata masa fajn penasta pa svetla. Te

plaži odavali breskve. Sladke pa sočne tak, ka se nam je po cejli rauki saft doj cidui. Vah, kak so dobre bile!

In gnes sam mejla v rokaj ranč takše breskve. Kuste pa sočne, sladke kak cuker. In ponücala sam jih za té recept, šteroga zdaj štete. Zdaj je sezona breskev pa drügoga sadja, šteroga lejko rejsan ponücamo za raz-ne sladke dobraute.

Za pogače te nücali:

- 4-5 velikih zrelih breskev
- 3 djajca
- 150 g cukra
- 1 vanili cuker
- 100 ml olja
- 150 ml mlejka
- 250 g gladke mele

njoj dajte cuj oli pa mlejko, na konci pa šče melo pa sau. Vse vküper zmejšajte v gladko testau, šteroga vlijete v masen plej velikosti 20 x 30 cm.

Na testau skladete breskve, te pa napravi-te preliv iz smetane, pudinga, vanilija pa cukra, pa ga z žlico po žlico fajn prelejte na breskvi.

Pogače pečete na 180 stopinjaj približno 35-40 minut, ka je testau fajn rjavo pečeno na robaj, pa smetana rahlo zapečena.

Servirate mlačno ali hladno, narejzno na falate pa pocukrano s cukrom v praji.

In pravla mo tak – tau so pa rejsan ene trno dobro pogače!

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

VABILO

Zveza Slovencev na Madžarskem

vas vljudno vabi k

slovesni zahvalni sveti maši

ob 15-letnici cerkvenega pevskega

zboru ZSM Števanovci

6. septembra 2025 ob 18.00

v cerkvi sv. Štefana Hardinga v

Števanovcih.

Sveto mašo bo daroval

Szabolcs Benedek Fekete,

pomožni škof iz Sombotela.

LITANIJE

Društvo za lepšo vas in ohranjanje tradicije v Števanovcih in Zveza Slovencev na Madžarskem sta 24. avgusta organizirala litanije pri več kot 100 letni kapelici v Otkovcih. Litanije sta vodila župnika Dejan Horvat in Tibor Tóth, s petjem pa je bogoslužje obogatil Cerkevni pevski zbor ZSM Števanovci.

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB